

Kur var i voi vyspuor var vuceitīs i studēt latgališu rokstu volūdu?

Roksta autore: Laura Spundere, portals lakuga.lv

Redzīs, ka vaicuojums par i ap latgališu volūdys r saglobuošonu paaudzem iz prišku ir cyluots i puorcyluots. Publiskajā vidē sovys dūmys izsacejs kotrys, kam nav slynkuma, i varātu sacynuot, ka vyspuorejais videjais redziņš ir – vajag saglobuot i pylnveiduot. Vys dīvamžāl itī redzīni tai arī nūgulst sarunu leimīni. Piec kaida laika otkon paceļ, pasarunoj i aizmierst. Deļtam portals *Lakuga.lv* raudzeja dazynuot, kaidi ir tyvuokī plāni latgališu volūdys styprynuošonai vajsts mārūgā, taipat, cik reala ir vareiba vuceitīs latgalistiku i latgališu rokstu volūdys pareizraksteibu akademiskā leimīni.

Augusta golā, 23. augustā, Latvejis Republikys Ministru kabineta sēde nūsarysnyuoja izbraukumā, itūreiz – Ludzys nūvodā. Ministru kabineta sēdis nūteik reizi nedeļā, sovpus izbraukuma sēdis ir gona rešs i eipašs pasuokums. Pricej, ka itamā reizē sēde nūtyka Latgolā, i svareigi arī, ka na vīnā nu leluokūs piļsātu, tok tamā, kas tyvuok rūbežam – Ludzā. Sēdē tyka atsavārts iz tim dorbim, kuri jau ir padareiti vyspuorejam Latgols regiona lobumam, tymā storpā padareitī ceļu infrastruktury uzlobuojumi, sabīdrysku transporta sistemys pylnveide, aizsardzeibys, kultury i medeju nūzaris aktualitatis.

Vysu ziņuojumu vudā beja arī izgleiteibys i zynuotnis ministris Anitys Muižniecis ziņuojums par atbolsta vierzīnim latgališu rokstu volūdys atteisteibai. Bolstūtīs iz ziņuojumu, teik planavuoys, ka leidz 2024. godam byus izveiduoti divi latgališu rokstu volūdys korpusi, sovpus leidz 2027. godam – treis korpusi. Leidz 2024. godam teik planavuoata arī latgališu rokstu volūdys pareizraksteibys reika lingvistisku dalis pylnveide, tū papyldynoūt ar 15 tykustūšom leksiskūs vīneibu. Taipat teik planavuoata arī myusu dīnu latgališu rokstu volūdys korpusa (MuLa) papyldynoošona ar 2,5 miljonim vuordlītuojumu i aptyvai 15 stuņžu garu runys īrokstu transkriptim.

Pārnejā godā izgleiteibys i zynuotnis ministreja (IZM) eistynuoja pilotprojektu, kura mierkis beja ļaut nūdrūsnyuot vuceibu stuņdis latgališu rokstu volūdā. Deļtam rudīnī 65 izgleiteibys īstuoadis Latgols regionā tyka aicynuotys pīsasaceit daleibai itamā programā, kūpumā atsasauce sešys izgleiteibys īstuoadis: Cyblys vydsškola, Rēzeknis suokumškola, Rēzeknis 3. vydsškola, Rēzeknis Vajsts pūļu gimnazeja, Nautrānu vydsškola i Varakļuonu vydsškola. Taipat atseviškys projekts latgališu rokstu volūdys izkūpšonai tyka izstruoaduots ar Latvejis Vajsts mežu

i Vajsts kulturkapitala fonda atbolstu, tū eistynuoja Latgališu volūdys, literaturys i kulturviesturis školuoatuoju asociaceja (LVLKŠA). Itymā projektā īsasaisteja 17 Latgols regiona školys. Radzams, ka koč arī atbolsts latgališu volūdys vuceišonai ir «projektveideigs», na stabils i pastuoveigs, tys vys tik ir dāimams. Tok kai IZM puorstuovi, tai arī LVLKŠA pīzeist, ka regionā stypri tryukst vuceibspāku, kuri byutu gona zynūši i spejeigi pasnēgt latgališu rokstu volūdys stuņdis.

Portals *Lakuga.lv* socialajūs teiklūs *Twitter* i *Instagram* apvaicuoja sovus sekuotuojuys, raugūt dazynuot, voi jī zyna, kur var vuceitīs latgališu volūdu. Leluokais vairums atbiļdēja, ka var Rēzeknis Tehnoloģeju akademiejā i Latvejis Universitatē, tok gona daudz arī izalaseja atbiļdi «nikur». Taipat vaicuojom, voi itūšajlt vajsts atbolsts latgališu volūdai ir pīteikami lels, i leluokais vairums apvaicuoatūs atbiļdēja, ka nav vysā lels. Vaicuojom arī, kū tod cylvāki vysvaira grybātu vuceitīs, i divys popularuokuos atbiļdis beja volūdu i kulturviesturi.

Cytreiz redzīs, ka asam vysā daudz runuojūši par latgališu volūdu i tuos vītu vysys Latvejis kontekstā, tok atbiļdis i tūs sacynuojumi, ka vys tik ir zynuošonu tryukums par vareibom i gribiešonu vuceitīs volūdu i kulturviesturi, zeimoj, ka varbyut vys tik juorunoj vēļ vairuok i plotuok. Cylvāku personeiguo komunikaceja i informacejis sajimšonys veidi ir tik dažaidi, ka byutu oplomai dūmuot, ka par kotru aktuālu vaicuojomu «vysi jau drūsai viņ zyna/ ir dzierdiejuši». Taišni deļtam myusu dīnu digitalajā vidē informacejai, kas ir svareiga kaidai leluokai kūpīnai, juobyun namiteigā apritē. Na mozuok svareigi ir spēt atrast vajadzeigū informaceju ar puors *Google* makiļtuoja klikšķu paleidzeibu. Par pīmāru, veidojūt itū rokstu, raudzeja publiskajā vidē atrast informaceju, kur tod byutu vareiba vuceitīs latgališu volūdu/ latgalistiku akademiskā leimīni. Dīvamžāl, reizis desmit izstaigojūt vysu popularuokūs augstškolu i universitašu sātyšlopys i vaicojūt informaceju, dasaguoja sacynuot, ka nīvīna nu augstuoakūs izgleiteibys īstuožu tū napīduovoj.

Prūtama līta – pīprasejoms piec latgališu volūdys vuceišonys ir nales, eistynuot atseviškys izgleiteibys programys – narentabli. Tok viņ piec individualys apzvanēišonys palyka skaidrys, ka treis augstuoakuos izgleiteibys īstuoadis atsevišku programu gaitā nūdrūsnyoj arī latgališu volūdys vuceišonūs.

Juopīkreit, ka vajsts atbolsts latgališu volūdys atteisteibai ir nales i nateik dūmuots par ilgtermiņa rysynuojumim, tok, pa munam, mes varim vainuot kaidu cytu viņ tod,

kod poši sovā aizgoldā asam padarejuši vysu, kab latgališu volūdys vuceišonuos byutu dāimama kotram, na viņ tim, kas zyna eistūs telepona numerus, kam pīzvaneit i pavaicuot. Augstuoakuos izgleiteibys īstuoдем minimalais sātyš aizdavums byutu studeju programu aprokstūs pīlikt teikumam, ka programys laikā byus vareiba vuceitīs arī latgališu volūdu/ latgalistiku. Vēļ lobuok byutu pīduovuot latgališu volūdu kai izvīelis kursu naatkareigi nu programys i nasabeit par tū runuot publiski, skali i lapni.

Kūpsavylkumam – komentari nu Latvejis augstuoakūs izgleiteibys īstuožu puorstuovu par latgališu volūdys i latgalistikys vuceišonuos vareibom.

Rēzeknis Tehnoloģeju akademēja (RTA)

Vīna nu RTA studeju programu ir «Latvīšu volūdys školuoatuojs», kuru pabeidzūt, ir vareiba sajimt profesionalū bakalaura gradu pedagogu izgleiteibā. Kluoīnis studentys ilgst četrus godus. Kai stuosta RTA profesore Dr. philol. Sanita Martena, augstuoakuos izgleiteibys īstuoдем ir vareiba maineit 30 % nu apstyprynuotuos izgleiteibys programys satura. Leidz ar tū programā «Latvīšu volūdys školuoatuojs» studenti var vuceitīs arī latgališu rokstu volūdys alfabetu, pareizraksteibu i literaturu. Nu cyta vuceibu goda RTA studentim tiks paplašynuotys vareibys vuceitīs latgališu rokstu volūdu, respektīvi, itaidys kurss byus dāimams naatkareigi nu izvālātuos specialitatis kai speckurss.

Latvejis Universitate (LU)

Kai stuosta LU profesore Lideja Leikuma, niu vuceitīs latgališu rokstu volūdu ir vareiba viņ magistra leimīnī programā «Baltu filologēja», apvuceibys nūteik reizi divējūs godūs div kursim kūpā. Leikuma arī aplīcyno, ka latgališu rokstu volūdys pratieju ir cīši moz. Koč arī ir vysā daudz ideju, kai lobuok vuceitīs latgališu volūdu, tryukst interesis nu pošu studentu pusis.

Daugovpiļs Universitate (DU)

Profesore i latvīšu volūdys katedrys vadeituoja Vilma Šaudiņa stuosta, ka DU ir dāimama akademiskuo bakalaura studeju programa «Latvīšu filologēja» i dialektoloģejis kursa laikā kai obligatuo programys daļa ir arī latgališu rokstu volūda. Vareiba vuceitīs latgališu rokstu volūdu tyka pīduovuota arī kai izvīelis kurss, tok nav bejuse cīši lela atsauceiba. ▣

MAF Mediju atbalsta fonds
Projektu "Latgaliskā kultūrtelpa: problēmas, analīze un atspoguļojums portālā lakuga.lv" finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem". Par raksta saturu atbild latgalīšu kultūrys ziņu portāls lakuga.lv.*

PIRMDIENA, 3. oktobris

LTV1	
6.00	LR valsts himna.
6.02	Vides fakti.
6.30	Rīta Panorāma.
8.35	Seriāls «Mīlas viesulis» 17.
9.30	Seriāls «Sešas māsas».
10.30	Seriāls «Alpu dakteris» 15.
11.20	M. f. «Trollis Rolli un zelta atslēga».
12.42	Dok.f. «Dosimies ceļojumā»
12.55	Klase.
13.15	Seriāls «Restorāns» 3.
14.15	Latvijas sirdsdziesma.
15.15	Krustpunktā.
16.10	Seriāls «Sešas māsas».
17.05	Seriāls «Mīlas viesulis» 17.
18.00	Dienas ziņas.
18.55	Revidents.
19.10	Aizliegtais paņēmiens.
20.00	Panorāma.
20.37	Šodienas jautājums.
21.10	V.I.P.-Veiksme. Intuīcija. Prāts.
21.55	Sporta studija.
22.40	Nakts ziņas.
22.55	Kultūrdeva.
23.50	Dok.f. «Neparastā dzīvnieku draudzība»

Programmas autortiesības ir aizsargātas ar likumu un tās pieder LTV.

LTV 7	
6.00	Latvijas valsts himna.
6.02	1000 jūdzes aiz Polārā loka.
6.30	«Vīnēr formā!»
	Deutsche Welle žurnāls.
7.00	LTV seriāls «Būt mīļētai».
8.00	LV raidījums «TE!»
8.55	Daudz laimes, jubilar!
9.35	Sporta studija. Aizkulises.
10.35	Revidents.
10.55	Dok.f. «Ekrāni. Ievilkšanas spēks».
11.50	Personība. 100g kultūras.
12.45	Seriāls «Alpu dakteris» 15.
13.30	Dok.f. «Zinātnes noslēpumi»
13.40	Eiropas čempionāta atlases spēle basketbolā sievietēm.

15.45	«Euromaxx».
	Deutsche Welle žurnāls.
16.15	Dok.f. «Mežonīgās dabas draugi» 2.
17.15	Dok.f. «Zaļā planēta».
18.10	Seriāls «Komisārs Reksis» 2.
19.00	Šovakar. RUS.LSM.LV ziņas
19.30	Dok.f. «Ezeri ar Saimonu Rīvu».
20.30	Gaišā piemiņā 2.
21.00	Seriāls «Mērdoka noslēpumi»
21.50	Dok.f. «Zinātnes noslēpumi».
22.00	Seriāls «Midsomeras slepkavības» 8.
23.35	Seriāls «Mežonīgais iecirknis»2.

Programmas autortiesības ir aizsargātas ar likumu un tās pieder LTV.

TV3	
6.25	900 sekundes.
8.45	Ēd. Kusties. Baudi.
9.50	Seriāls «Mans neglītāis pīlēns».
10.55	Izgaršo Latviju.
11.30	Mani virtuves noslēpumi 5.
12.55	Sāras dizaina padomi.
13.35	TV skatlogs.
13.55	Seriāls «Īpašo uzdevumu vienība Hawaii 5-0» 10.
14.55	Brāļi remontē 2.
15.55	Seriāls «Svētais Maiks» 2.
17.00	Zilonu studijā.
18.00	TV3 ziņas īsumā.
18.10	Gandrīz ideālas vakariņas 13.
19.10	Bez Tabu.
20.00	TV3 ziņas.
20.40	Degpunktā 12.
21.05	Rīga 56°/24°.
21.10	Seriāls «Nemīlētie» 5.
21.45	Laiks iemīlēties.
22.50	Dok.f. «Slepkavu nācija».
23.50	Autoziņas 13.

TV3 Life	
6.00	Seriāls «Saldās ambīcijas».
6.55	Seriāls «Sapņotāji».
7.55	Seriāls «Viss pa jaunam» 2.

8.25	Mani remonta noteikumi.
9.40	Dok.f. «Ko neteikt».
9.55	TV skatlogs.
10.15	Seriāls «UgunsGrēks» 14.
12.05	Ēd. Kusties. Baudi.
13.05	Šefpavāru duelis. Liels pret mazu.
14.05	Seriāls «Grejas anatomija» 12.
16.00	Seriāls «Mīlestības pavediens».
17.05	Seriāls «Ievainotie putni».
19.05	Seriāls «Kāsla metode» 4.
21.00	M.f. «Istabene lielpilsētā».
23.10	Kardinājuma sala 3.

Re TV

6.00	ReTV mūzikas rīts.
8.00	Veiksme formula.
8.30, 14.30	Zaļā gaisma.
9.00	Skats no Ventspils.
9.15	Reģionālās televīzijas piedāvā.
10.15	Kāpēc?
11.00	Arhīvus pārskatot.
11.30	Cilvēki, darbi, tradīcijas Lejaskurzemē.
12.00	Tikšanās vieta. Valmieras novads.
12.30	Latvijas vēsturiskie novadi.
13.30	Nedēļa Latvijā.
14.00	Kā pieci pirksti.
15.00, 19.00, 21.00, 24.00	ReTV ziņas.
15.30, 16.45	Skats no Ventspils.
16.00, 22.35	Sprīd ar «Delfi».
17.00	Reģionālās televīzijas piedāvā.
18.00	«Dzīvīte» brīvdienās 4.
18.30	Uz meža takas.
19.25	Mājā un sētā.
20.00	Āzija 360.
21.25	Dok.f. «Strēlnieku zvaigznājs».
23.25	Latvijas sakrālais mantojums.

TV6

6.00	Seriāls «Rītdiena pieder mums».
8.00	Seriāls «Kobra 11» 25.
9.00	Seriāls «Pēdējais īstais vīrs» 8.
10.00	Seriāls «Goldbergi» 3.

11.00, 18.00	Dok.f. «Dūmi un tērauds. Mūsdienų pasaules noslēpumi».
12.00	Ģimenes lombards Vegasā 13.
12.30	Autoziņas.
13.00	Lauku sēta 9.
14.00	Dok.f. «Ceļu policija».
15.00	Seriāls «Kobra 12» 25.
16.00	Seriāls «Pēdējais īstais vīrs» 8.
17.00	Multf. «Simpsoni» 29.
19.00	Lielceļš cauri ellei 6.
20.00	Seriāls «Izgudrotāju pilsēta».
21.00	Baiļu faktors 2.
22.00	M.f. «Plēšona: Atjaunots».

3+

6.20	Multf. «Pūķi: Berkas salas aizstāvji».
7.15, 17.20	Šovs «Misija: skaistums».
8.20	Daktera Komarovska padomi.
9.05	Cipars vai ģerbonis? 21.
11.15	Donala ātrie superdieni.
11.50	Nekā deklarējama: Austrālija 14.
12.55	Seriāls «Ūpis».
16.10	Cipars vai ģerbonis? 22.
18.25	Seriāls «Asinsbrāļi».
19.30	Ziņas +.
20.00	Seriāls «Blēdis».
21.00	M.f. «Čārlja eņģeļi».
23.05	M.f. «Tātad... karš!»

360TV

5.45	Seriāls «Vīrs ar plānu».
6.45	Pasaules smieklīgākie videokuriozi.
7.45, 15.45	Seriāls «Dzima dēļ».
9.45	Ģimene burkā 4.
10.25	M.f.«Tu dzīvo tikai vienreiz».
12.55, 14.45	Pasaules smieklīgākie videokuriozi.
13.05, 18.25	Seriāls «CSI Lasvegas».
14.05	Ģimene burkā 4.
16.45, 19.20	Vakariņš ar savējiem 2.
17.45, 20.25	Ģimene burkā 4.
21.05	M.f. «Vēla kalpi».
22.55	Pasaki to skaļi! 5.

STV Pirmā!

6.10	Multf. «Āpša un lapsas ģimenīte» .
6.50	Multf. «Gārfileda piedzīvojumi» 3, 4.
7.35	Slavenības bez filtra 7. Nedēļas odziņas.
8.10	Sieviete. Personīgi 3.
9.15	JĀ vārds svešiniekam 14.
11.15	Slavenības bez filtra 7. Nedēļas odziņas.
11.50	Seriāls «CSI Maiami» 8.
12.50, 23.35	Seriāls «Bīstamās mājsaimnieces» 3.
13.50	Jāvārds svešiniekam 2.
15.50	Slavenības bez filtra 7.
16.25	Seriāls «Laimas vārdi».
18.25	Slavenības bez filtra 7.
19.00	Jāvārds svešiniekam 14.
21.00	M.f. «Vildenšteina zirgi: Džakomo un vilks».
23.00	Slavenības bez filtra 7.

TV24

6.00, 20.30, 22.30	Vēlais ar Streipu.
6.30	Ziņu «Top».
7.00	Nedēļa. P.S.
8.00	Starp mums, dakteriem.
8.30	«Dzīvīte» brīvdienās.
9.00	Meli un fakti.
9.30	Dienas personība.
10.00	Nedēļa. P.S.
11.00	Saimnieks. Zeme. Valsts.
12.00	La Dolce Vita.
	Gatavo gudri!
13.00	Dr. Apinis.
14.00	Radio «Svoboda»: par svarīgo Krievijā un pasaulē.
15.00	Dabas tops.
15.30	Meli un fakti.
16.00	Dienas personība.
16.30, 20.00	Ziņu «Top».
17.00, 23.00	Preses klubs.
18.30	Uz līnijas.
19.00	Aktuālais par karadarbību Ukrainā.
21.00	Kārtības rullis.